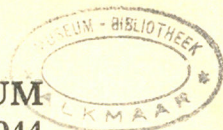

VERSLAG VAN HET CENTRAAL MUSEUM DER GEMEENTE UTRECHT OVER 1944

Door langdurige ziekte van de assistente Mejuffrouw J. M. J. Mulder kwam er bij de jaarwisseling aanmerkelijke achterstand in de administratie; voor de boekhouding werd hierin voorzien door tewerkstelling voor halve dagen van Mejuffrouw P. J. J. de Boer, 2de schrijfster, van omstreeks half Januari tot 15 April. Mejuffrouw Mulder hervatte toen haar werkzaamheden, voorloopig voor halve dagen. Voor de registreering der correspondentie 1943 werd op dien datum te werk gesteld de Heer G. Nebbeling, 1ste commies ter secretarie, tot 12 Juni; dit omvangrijke werk was toen nog niet beëindigd en werd overgenomen door Mejuffrouw A. C. J. L. de Vries, schrijfster op arbeidscontract, die bovendien de waarde-specificatie van de kunstnijverheidsverzameling voor de verzekering maakte en een register op de negatievencollectie van het Museum. Zij bleef aan het Museum werkzaam tot 9 October. Aan de werkster Mejuffrouw D. Kleijn werd om gezondheidsredenen op 13 Maart ontslag verleend. De gepensioneerde concierge-hoofdsuppoost J. W. Deetman overleed 9 October. De suppoost H. G. M. Rakké was 10 October 12½ jaar als zoodanig aan het Museum werkzaam. Voor de Zondagmiddagen werden als hulpsuppoosten aangesteld met ingang van 23 April P. Rotscheldt, die reeds vroeger jaren dezen post had vervuld en met ingang van 11 Juni W. H. Prins; bij de sluiting van het Museum in het najaar werd hun arbeidsovereenkomst per 15 October opgezegd. Met ingang van 20 October werden drie leden van het personeel ter beschikking gesteld voor de gemeentelijke voedselvoorziening, nl. Dr. R. v. Luttervelt, wetenschappelijk assistent en de suppoosten J. C. van der Flier en H. G. M. Rakké. Met ingang van 30 Mei kon het personeel dagelijks bonlooze bijvoeding uit de Centrale Keuken verkrijgen; einde October werd deze uitdeeling stopgezet.

Personeel.

Het Museumgebouw bevond zich in het afgelopen jaar aanvankelijk in goeden staat, doch aan het einde van het jaar vertoonden zich allerlei gebreken als lekkages, uitslaan van muren, niet-sluitende deuren en ramen, barsten van ruiten e.d. ten gevolge van het ontbreken van verwarming in het gebouw en tekort aan personeel bij Gemeentewerken. In het gebouw van de Fundatie van de Vrijvrouwe van Renswoude bleven ook dit jaar de vier zalen, afgestaan aan het Prov. Utrechtsch Genootschap ter expositie van de Nederlandsche en Romeinsche Oudheden, in gebruik ten behoeve van de huisvesting van geëvacueerde verpleegsters van het Krankzinnigengesticht Meerenberg te Santpoort, die thans dienst doen in de Willem Arntsz-Stichting. Evenals in 1943 werd de huur om die reden van f 800.— tot f 400.— verlaagd. — In de vestibule van den hoofdingang van het Museum werd een doorgang gemaakt naar de conciergekamer: een dubbele gangdeur met omlijsting in Empire-stijl, afkomstig uit een Utrechtsch huis, kon hiervoor worden gebruikt. De telefooncentrale werd vanuit de hal naar de conciergekamer verplaatst; de suppoost-portier zit thans ook in de conciergekamer. Een en ander is een groote verbetering voor het personeel, nu het niet meer in de tochtige hal behoeft te verblijven, terwijl tevens een aanmerkelijke verfraaiing van de hal is verkregen. — In het kleine dienstlokaal, aansluitend aan de benedenverdieping van de kapel werd een W.C. ingebouwd ten behoeve van het personeel. In den tweeden museumtuin werd aan den Zuidelijken buitenmuur van het Reventer een kraan op de waterleiding aangesloten om ook dezen tuin te kunnen besproeien. Door het personeel van den Kunstbeschermingsdienst werden in den loop van het jaar uit den daartoe nog beschikbaren voorraad baksteen en muurtjes opgetrokken ter beveiliging van de kelderverdieping van het Reventer. — De centrale verwarming in het Museum kon door de slechte kolenpositie in ons land niet gestookt worden. In de kamers van de Directrice en van den concierge werden door Gemeentewerken kachels geplaatst, die voorloopig uit den nog aanwezigen kolenvoorraad konden worden gestookt. Door het

Gebouwen

Rijkskolenbureau voor Utrecht werd bericht, dat voor het Centraal Museum geen brandstoffen konden worden beschikbaar gesteld. — Ten gevolge van ernstigen bominslag in het Hoofdbureau van Politie op 13 October, waardoor dit gebouw onbewoonbaar was geworden, werden aan de administratie van de Afd. Recherche van de Staatspolitie twee zalen van het Museum in gebruik en huur met ingang van 20 October afgestaan. Aan het einde des jaars was nog steeds geen overeenkomst tusschen de Gemeente en het Rijk omtrent den huurprijs verkregen. In November zijn tot tweemaal toe granaatscherven in den tuin en de Westelijke hal van het Museum terecht gekomen. — Op 30 November werd des avonds door de Feldgendarmierie het electrische licht voor het geheele Museumgebouw afgesneden. — Met ingang van 23 December werd ter besparing van kolen de dienst voor het personeel op Zaterdagochtend opgeheven.

Brand-
blusch-
middelen.

De bewaking van het gebouw bleef gedurende de sluitingsuren ook dit jaar toevertrouwd aan den Kunstbeschermingsdienst onder leiding van den Gemeente-opzichter W. Stooker, plaatsvervangend-hoofd van dezen dienst. Alle brand-bluschmiddelen werden gecontroleerd en in orde bevonden. In verband met den ernstigen oorlogstoestand bleven de zandbakken en handblusch-apparaten op verschillende plaatsen in het museumgebouw gehandhaafd.

Materieele
toestand der
verzamelingen.

Omtrent den toestand der verzamelingen valt weinig te zeggen, nu het overgrote deel der schilderijen en kunstvoorwerpen op verschillende plaatsen in en buiten het Museum en ook buiten de stad is ondergebracht (zie sub Werkzaamheden). De in de kelders van het Museum opgeborgen kunstschaten werden tot einde November regelmatig nagezien en zoo noodig verzorgd.

Werkzaam-
heden.

Ook dit jaar waren tentoonstellingen het eenige, wat het Museum aan het publiek kon bieden, nu van lieverlede het geheele Museumbezit uit veiligheids-overwegingen moest worden opgeborgen. De tentoonstelling „Oude Kunst uit Utrechtsche Kerken en Gasthuizen“, die op 23 December 1944 was geopend, werd 6 Maart 1945 gesloten; zij trok zeer veel belangstelling. Daarna volgde de gebruikelijke tentoonstelling van Nieuwe Aanwinsten tot 14 Mei, ditmaal over 1943 en het voorjaar 1944. — Van 27 Mei-10 Juni werden eenige bovenzalen van het Museum ter beschikking gesteld van de Nederlandsche Kultuurkamer voor een regionale tentoonstelling, getiteld: „Beeldende en Ambachtstkunst“. Op 15 Juli werd de groote zomertentoonstelling „Utrechts Oude Stadsschoon“ geopend, georganiseerd door het Bestuur van de Stichting „Het Utrechtsche Monumentenfonds“; hiervoor bleek in onze stad bijzonder groote belangstelling te bestaan; helaas moest door den steeds dreigender wordenden oorlogstoestand deze tentoonstelling op 7 October worden gesloten. Tevens volgde op dien datum ook de sluiting van het Museum voor het publiek.

Het oorlogsgevaar maakte het noodzakelijk, de kunstschaten van het Museum op verschillende plaatsen in veiligheid te brengen. Hiervoor werd de bemiddeling ingeroepen van den Inspecteur der Kunstbescherming te 's-Gravenhage, Dr J. Kalf. Op zijn advies werd nu een groot gedeelte der schilderijen, beeldhouwwerken en meubelen overgebracht naar het Slot Loevestein, waar in de kelders en in de groote zaal ruimte voor de Nederlandsche Musea beschikbaar werd gesteld. Dit gebouw staat onder voortdurende bewaking. Van 24-29 Januari had het eerste transport dezer kunstwerken per schip plaats. De concierge-hoofdsuppoost begeleidde het schip; twee suppoosten hebben de kunstwerken opgeborgen onder leiding van de Directrice. Op 4 en 6 April gingen kleinere transporten van kunstschaten naar het kasteel Merckenburgh bij Heukelom (Z.H.); zij werden met hulp van het Museum-personeel verzorgd door de firma Van der Lee te Utrecht. Een tweede transport naar Loevestein volgde nog op 4 Mei; dit kon thans in het betere jaargetijde — toen de straatweg naar het kasteel berijdbaar was — per autotapissière eveneens door genoemde firma verzorgd worden. Ook het Aartsbisschoppelijk Museum bracht een gedeelte zijner kunstschaten op Loevestein en Merckenburgh onder. Bij al deze transporten was de Directrice tegenwoordig. Op 15 en 20 Juni werden nog steenen beeldhouw-

werken uit de historische afdeling en nog schilderijen naar de kelders van den Domtoren gebracht, terwijl op 4 en 5 September alle resteerende kunstwerken uit de stijlkamers en nog enkele schilderijenzalen in de kelders van het Museum werden opgeborgen in verband met den aanval der Geallieerden op Nijmegen en Arnhem en in het Zuiden van ons land. — Uit hoofde van den uiterst dreigenden toestand werden nu ook alle bruikleenen aan verschillende stedelijke instellingen teruggenomen. De Burgemeester liet bij het verlaten van zijn ambtswoning in het begin van September de bruikleenen terugbrengen. Van Paushuize en van het Stadhuis werden in die dagen alle bruikleenen van het Museum teruggevraagd, evenals van de Duitse instanties, die nog schilderijen in bruikleen hadden. De Beauftragte en de Sicherheitsdienst, resp. Maliebaan 12 en 74, weigerden echter aan het hun gedane verzoek te voldoen. Ondanks de pogingen, bij de officieele instanties hiertoe door den Burgemeester gedaan, was het — terwijl inmiddels voor Utrecht de „uitzonderingstoestand” was afgekondigd — aan het einde des jaars nog steeds niet gelukt, deze bruikleenen in het Museum in veiligheid te brengen. — In de maand September werd ook door Ir. Mussert en door den Commissaris der Provincie Utrecht W. B. Engelbrecht, bij de ontruiming hunner woningen een gedeelte meubilair aan het Museum ter opberging in bruikleen gegeven. Daar het hier echter geen gewoon bruikleen betrof, werden deze goederen opgestapeld op een der zolders van de Fundatie van Renswoude. Van de zijde van den Inspecteur van den Kunstbeschermingsdienst, zoowel als door den Secretaris-Generaal van het Departement O.W.C. werd tegen de aanwezigheid van deze meubelen en huisraad van genoemde personen in het Museum ernstig bezwaar gemaakt en aan den Burgemeester opgedragen, hiervoor een andere verblijfplaats aan te wijzen. Aan het einde des jaars was hieraan door den Burgemeester nog steeds niet voldaan.

De Museumcommissie vergaderde tweemaal: op 3 Maart en 16 Mei. — Het Bestuur der Stichting „Het Utrechtsche Monumentenfonds” vergaderde in verband met de tentoonstelling „Utrechts Oude Stadsschoon” in het Museum op 15 en 22 Mei, 5, 19 en 29 Juni, 3 en 11 Juli en 4 Augustus.

In overleg met den Wethouder van Onderwijs werd besloten, dat de schoolkaarten in den vervolge zullen worden verstrekt voor den duur van een cursusjaar in plaats van een kalenderjaar; de schoolkaarten, afgegeven voor het kalenderjaar 1944, zullen geldig blijven tot het einde van den cursus 1944-1945.

In het afgeloopen jaar werd nog door vele particulieren gebruik gemaakt van de gelegenheid, hun kunstvoorwerpen en schilderijen in de kelders van het Museum in bewaring te geven. Einde September moest deze bewaargeving echter worden stopgezet, daar de kelders toen geheel vol waren.

In verband met de door de tijdsomstandigheden aanzienlijk verhoogde waarde van kunstwerken werd de verzekerde som van het kunstbezit van het Centraal Museum met 100% verhoogd. Het verzekerde bedrag was tot dusver f 774.742,—, waarvan een waarde van f 300.000,— in den kelder van den Domtoren is opgeborgen, die thans niet in de verzekering wordt opgenomen; het resteerende bedrag van f 474.742,— is thans verdubbeld tot f 949.484,—, afgerond op f 1.000.000,—, terwijl hierin thans ook is begrepen een post van f 49.000,— voor: kantoor- en museummeubilair f 38.000,—, bibliotheek f 10.000,—, verzameling afbeeldingen f 1.000,—, die tot dusver niet waren verzekerd. Inmiddels heeft de waarde-specificatie van de voorwerpen der kunstnijverheidsverzameling plaats gehad (ingezonden aan de Financie-kamer op 8 Januari 1945) tot een bedrag van f 229.371,— (hierbij niet inbegrepen f 13.351,— voor Ceramiek, opgeborgen in den kelder van den Domtoren), waarvoor vóór deze specificatie slechts een bedrag van f 134.929,— was gesteld, zoodat een herziening van de verzekering, vooral wanneer na den oorlog alle kunstvoorwerpen wederom in het Museum zullen zijn, zal moeten plaats hebben. Het Bestuur van het Aartsbisschoppelijk Museum heeft het bezit van dit Museum ook met een waarde van 100% verhoogd; de Gemeente betaalt de helft van deze verzekering.

Van de verzameling negatieven, verworven uit de nalatenschap van fotografen te Utrecht (Van Winsen, Pierik, Blitz) werd een gesystematiseerde lijst

gemaakt. — Jonkvrouwe C. Berg, studente in de kunstgeschiedenis, maakte zich verdienstelijk door het bijwerken van het kaartsysteem der afbeeldingen-verzameling.

Aanwinsten en verliezen.

De belangrijkste gebeurtenis in het afgelopen jaar was wel de verkoop van 19 schilderijen uit de Romantische school bij Fred. Muller op 25/31 Januari, waartoe in November 1943 door den Burgemeester was besloten. Zij brachten een gezamenlijk bedrag van f 56.915,— op; na aftrek der onkosten werd f 50.615,35 in het Museumfonds gestort. Uit dit fonds konden thans zoowel bijzondere schilderijen uit de Utrechtsche school der 17e, aquarellen uit de 19e eeuw, als werken van moderne meesters worden aangekocht, die de beteekenis van het Centraal Museum zeer verhoogden, terwijl ook de niet tot de Utrechtsche kunst beperkte afdeling Kunstnijverheid hiervan door aankoop van enkele fraaie stukken kon profiteren (zie sub Aankopen). — Door legaat van Douairière A. A. P. van der Muelen-van Lelyveld te Amersfoort kwam het Museum in het bezit van zes portretten uit het geslacht Van der Muelen uit de 19e eeuw, een welkome en completereende aanvulling van het 30 oudere familieportretten en kwartierstaten bevattende legaat van Jhr. J. C. E. van der Muelen te Zeist van 1942 (zie jaarverslag 1942). Vooral drie portretten door C. van Geelen Sr. van 1803 en 1810 en een kwartierstaat van J. Attevelt, omstr. 1685, beiden Utrechtsche kunstenaars, zijn voor het Museum van beteekenis. — Ook werd door wijlen Mevrouw J. H. der Kinderen-Besier, overleden te Amsterdam op 7 September 1944, een viertal kunstwerken aan het Centraal Museum gelegateerd; door de spoorwegstaking, die aan het einde des jaars nog niet was opgeheven, kon omtrent de aanvaarding van dit legaat nog geen verslag door de Directrice worden uitgebracht.

Ten geschenke werden ontvangen:

Deksel van geelgrijze aarde, 17e eeuw van J. M. Teetzen te Utrecht; kinderkrukje van wit piqué, bestikt met ranken, van Mej. J. M. J. Mulder; kwartierstaat van Willem Carel van der Muelen, aquarel door J. van Attevelt, omstr. 1685, portretten van Jan Carel van der Muelen en zijn vrouw Hillegonda de Maleprade, olieverfschilderijen door C. van Geelen Sr. 1803, portret van Mr. Jan André van der Muelen, olieverfschilderij door C. van Geelen Sr. omstr. 1810, portret van Maria Martina v.d. Muelen-van Panhuys, olieverfschilderij door P. C. Wonder (toegeschr.) omstr. 1820, portretten van Dr. Carel Joseph van der Muelen en zijn vrouw Maria Henriette van der Muelen, olieverfschilderijen door J. H. Neumann, omstr. 1830, legaat van Douairière A. A. P. van der Muelen-van Lelyveld te Amersfoort; Riviergezicht bij Lent, met de hand gekleurde litho door Toon van Ham, premieplaat van het Genootschap Kunstliefde 1944, van het Genootschap Kunstliefde; heerenvest van donkerblauw fluweel met geborduurde ranken omstr. 1850, van den Heer en Mevrouw Gouda te Amsterdam; zeven smalle fleschjes met vernauwd hals (apothekerfleschjes?) van wit en groen glas 19e eeuw(?) en een zalfpotje van roode verglaasde aarde, 17e eeuw, van den Heer W. Stoker te Utrecht; een bonte tegel met decor van een bloemvaas, 17e eeuw, drie onverglaasde vierkante vloertegels, 14e eeuw(?) en een ijzeren speerpunt, 14e eeuw van M. Teeken te Utrecht; kannetje van lichtroode verglaasde aarde met tuit en op drie pootjes, 17e eeuw, en een fragment van den contravorm van een relief in pijpaaide, voorstellende het borstbeeld van de Hl. Maria Magdalena 15e eeuw, met gipsafgietsel, van Mr. Dr. P. A. W. Immink; gravure met de voorstelling van Mars en een gevleugelden cherub met vredespalm, door Crispijn van de Passe naar een schilderij van Jan van Bijlert, 17e eeuw, van het Aarts-bisschoppelijk Museum.

Aangekocht uit het Museumfonds werden:

Achtkantige schoorsteenpot van Delftsch aardewerk met blauw Chineesch decor van figuren in een landschap (de deksel niet bijbehoorend) uit de fabriek van Lambertus van Eenhoon, omstr. 1700; Axminster vloerkleed met veelkleurig geometrisch patroon op rooden grond, omstr. 1880; opklapbaar speeltafeltje op

vier voluutpooten, het blad geheel samengesteld uit geknipte postzegels, gelegd in symmetrische figuren en corresponderende kleur en namen van kaartspelen, 1879; bronzen penning op de verovering van Sluis en het beleg van Ostende, op last van de Utrechtsche Staten geslagen, 1604; portret van Franchois de Beughem de Bodighem, olieverfschilderij door Cornelis Janson van Ceulen, 1657; damesportret, olieverfschilderij door Reynier de la Haye, omstr. 1675; 61 gewasschen sepia- en O.I. inkt-teekeningen en enkele aquarellen met gezichten op huizen en tuinen in de Vechtstreek door P. J. Lutgers, 1867-1871; liggende naaktfiguur op Perzisch kleed, olieverfschilderij door Jan Sluyters, 1925; Stilleven met schedel en sleutels, getiteld: „De sleutels van den anachoreet”, olieverfschilderij door Raoul Hynckes, 1944; Rivierlandschap, gewasschen O.I. inktteekening, door C. v. Geelen 1780; zeven potloodteekeningen en gewasschen sepia- en O.I. inkt-teekeningen, studies van boomen, planten en boschgezichten door W. Hoevenaar, omstr. 1860; de Viaductbouw te Amsterdam, ets door Jan C. Poortenaar, 1944; geglazuurde aardewerk vaas met decor van vrouwenfiguur in een arcadisch landschap door Luigi de Lerna, 1943; Ruiter te paard, tekening door W. A. van Konijnenburg 1925; Zelfportret, olieverfschilderij door A. C. Willink 1939; ronde veelkleurige sierschotel met gestyleerd decor van vliegende zwaluwen voor een achtergrond van riet en stralende zon, door J. Mobach, omstr. 1910.

Overgedragen werden:

Bronzen gedenkpenning ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van de Utrechtsche Cricket- en Voetbalvereniging „Hercules” 1932; ijzeren insigne van de Utrechtsche Gymnastiek- en Schermvereniging „Kandati” 1871; zilveren insigne van de Vereniging N.P.M. (Studentengezelschap?) omstr. 1900; bronzen steunpenning ten bate van het Nederlandsche Steuncomité in den oorlog 1914-1918, 1914, door het Gemeente Archief; twee paarse tegels van een tableau van vier met bloemdecor, 18e eeuw, door Gemeentewerken.

In bruikleen aan het Museum ontvangen werden:

Landschap met schapen, olieverfschilderij door H. van de Sande Bakhuyzen vóór 1860, van Dr. W. H. van de Sande Bakhuyzen te Eindhoven; grafsteen van Herman J. .ens van Essen, van zijn schoonzoon Jacob Cornelisz van Mabungen ende van Royesteyn, rentmeester van bisschop David van Bourgondië te Wijk bij Duurstede en van diens kleinzoon Jacob Cornelisz van Royesteyn, 1572-1625, uit de St. Nicolaaskerk te Utrecht, van Kerkvoogden der Ned. Herv. Gemeente; twee fauteuils, de rugleuning versierd met de geborduurde wapens van Van Hengst en Fonteijn Verschuier, omstr. 1840, van Douairière H. E. H. Quarles van Ufford-van Hengst te Bithoven; wit gebrocheerde japon met Watteaplooien en afzonderlijk voorschoot, midden 18e eeuw en vest en kamerjapon van blauw gedamascceerde zijde, einde 18e eeuw, van de dames C. en J. L. Dutilh te Wassenaar; 41 fragmenten van de gootlijst en vensterlijsten, kapiteelen, waterspuwers, raamstijlen en wimbergen van het koor van den Dom, 14e en 19e eeuw, van Kerkvoogden der Ned. Herv. Gemeente; de Gevangenneming van Jacoba van Beijeren, olieverfschilderij door J. J. Eekhout, 1837 door den Heer P. H. Koolhaas te Utrecht.

In bruikleen van het Museum gegeven werden:

Aan het Stadhuis de navolgende schilderijen: Nederlandsch Meester C. K., Familiegroep, J. L. Jonxis, Portret van Mr. W. G. van Dijk, griffier ter Secretarie der stad Utrecht, Z. Webber, Mansportret (legaat van der Muelen); aan de Academie van Beeldende Kunsten en Technische Wetenschappen te Rotterdam de navolgende gipsmodellen: één van vijf fragmenten van kapiteelen van de schalken der pijlers in het Domkoor, console aan den Oostwand van de kapel van Bisschop Rudolf van Diepholt in het Domkoor (treurende engelfiguur), console aan den Westwand van bovengenoemde kapel (gehurkte figuur met wapenschild) (resp. de nummers 1209, 1270 en 1272 v. d. Cat. van het Historisch Museum der stad Utrecht, 1928); aan het Stadhuis de beide schilderijen: Utrechtsch Meester

1784, Oefening van het Wapengenootschap Pro Patria en L. Wijmans, Het Lucasbolwerk vóór den bouw van den Schouwburg, 1938.

Uit bruikleen van het Museum terugontvangen werden:

Van het Stadhuis de navolgende schilderijen: W. Doudijns, De Nederlandsche Maagd als beschermster van het Geloof, H. W. Mesdag, Zeegezicht, G. J. van de Sande Bakhuyzen, Bloemen en Vruchten, D. Vinckeboons, Tobias en de Engel, P. G. Vertin, de Vischmarkt te Utrecht, B. de Poorter, Portretten van Graaf en Gravin van Hogendorp-d'Olivier, H. Bloemaert, Paulus voor Koning Agrippa, J. Klinkenberg, Gezicht op Middelburg, J. D. Hendriks, Muurhuizen te Amersfoort, J. C. U. Legner, Portret van Burgemeester Reiger (eigendom Stadhuis); *van het hoofdbureau van Politie* (Paardeveld): Wijntrack en Van der Haagen, Vos op de een-den-jacht; *van het gebouw der Administratie van de Politie* E. van Schayck, Hl. Sebastiaan en Rochus; *van het gebouw van den Gemeente-Ontvanger* J. J. Veyrassat, Het binnenhalen van den oogst; *van Paushuizen* de navolgende schilderijen: G. de Spinny, 4 portretten der familie Kien; C. Hodges, Portret van A. van Eeghen; C. Hodges, Portret van J. van Vollenhoven; J. B. Scheffer, Portret van Mr. J. Hinlopen; Nederlandsch Meester, Portret van G. van Reede; E. Vonck, Vogelstillevens; *van het woonhuis der officieren van de Ortskommandantur* (Maliebaan 10a) de navolgende schilderijen: A. van Beerstraten, Zeehaven met Utrechtsche Mariakerk; D. P. van Lokhorst, Herder met kudde schapen; H. A. van Oosterzee, Landschap bij Epen; *van de Hoogere Burgerschool* (Catharijnesingel, tijdelijk Homeruslaan): Nederlandsch Meester 1615, Allegorische voorstelling op het beleid van Alva; *van het Stadhuis* de navolgende schilderijen: J. C. Droochsloot, De afdanking van de Waardgelders, 1618; C. van Hardenbergh, Gezicht op den toren Klootenburg; D. P. van Lokhorst, Koeien in een landschap; H. v. Oort, De Geertebrug; D. Dalens, Berglandschap; R. Craeyvanger, Stadsgezicht; Utrechtsch Meester 19e eeuw (B. van Straaten), Singel met Servaaskapel; J. Gabriëls, Mansportret; J. C. U. Legner, Avond in Bilthoven; S. Opzoomer, Het verzoek om genade van Prins Maurits voor Oldenbarneveldt; J. Hoevenaer, Duindistels; A. J. van Boekhoven-Leydenroth, Winterlandschap; W. van Leusden, Bloemstillevens; J. van Bijlert (toegeschr.), Paris en Oenone; C. van Poelenburgh (school), Verkondiging aan de Herders; A. J. der Kinderen, Symbolische voorstelling; J. Olibeeck, Zeegezicht; Ned. Meester 17e eeuw, Zeegezicht; Idem, Zeegezicht; W. Bosma, Japansche lilies; W. van Swanenburgh (copie), de twee Burgemeesters van Utrecht; Idem, Utrechtsche Stadsbanier; A. van Everdingen, Weidelandschap; J. P. C. Grolman, Interieur gang Kunstliefde; Nederl. Meester C.K., Familiegroep; Z. Webber, Mansportret (legaat van der Muelen); J. R. Jonxis, Portret van Mr. G. W. van Dijk; Utrechtsch Meester 1784, Wapengenootschap Pro Patria; Nederlandsch Meester 1750, Portret van een ouden man; L. Wijmans, Lucasbolwerk, vóór den bouw van den schouwburg; J. H. Kruseman, Portret van Mr. A. R. Falck (eigendom Stadhuis); Utrechtsch Meester 1770, Gezicht op de Tolsteegpoort; H. van Oort, De Wittevrouwensingel; *van de ambtswoning van den Burgemeester* de navolgende schilderijen: H. E. Kleynhens, Gezicht op de Maliebaan; Idem, Gezicht op de Maliebaan uit het N.O.; G. W. P. van Dokkum, Gezicht op den Hopakker; J. H. L. Hanau, Kloostergang der St. Mariakerk; C. G. 't Hooft, Het Huis Oudaen a/d Oude Gracht; J. Meerhout, Gezicht op de Tolsteegpoort; Utrechtsch Meester 18e eeuw, Gezicht op de Weerdpoort; G. van Santen, Gevecht tusschen Bréauté en Leckerbeetjen (twee exemplaren); Utrechtsch Meester 1770, Gezicht op de Tolsteegpoort; Idem, Gezicht op de Maliebaan en omgeving; benevens een palissanderhouten kussenkast, omstr. 1670; *van Paushuizen*: M. W. v. d. Valk, Riviergezicht; P. F. de la Croix, Portretten van F. Verschoor en I. S. Verschoor-van der Muelen; H. A. Daalhoff, Boerenerf; Nederl. Meester omstr. 1740, Portretten van J. E. van der Muelen en M. van der Muelen-de Malapert; Thomas de Keyser (moderne copieën), Portretten van Carolus Niellius en zijn vrouw; Wapenkaart met „'t Lof-tooneel der Stad en Leden in 't Sticht van Uitrecht op den Rhyn"; Wapenkaart der adellijke en aanzienlijke Utrechtsche geslachten; Wapenkaart met de „Naamen en Wapenen van de

Heeren Commissarissen tot het Chirurgijns-gilde"; J. de Veer, De aanbidding van de Herders; J. v. d. Borgh, Bloemstilleven; Utrechtsch Meester 17e eeuw, Gezicht op Kasteel Nijenrode aan de Vecht; J. A. Kruseman, Portret van J. M. Baron van Tuyll van Serooskerken (eigendom van G. E. Baron van Tuyll van Serooskerken); *van den Schouwburg N.V., van Tivoli N.V., van den Domtoren en van het Jaarbeursgebouw*: de vier composities der kunstenaars Weidema, van Ham, van Roemburg en Douwe, die als reclame voor het Centraal Museum in genoemde gebouwen waren geplaatst.

Uit bruikleen aan het Museum teruggenomen werden:

Door Jhr. L. van Loon te Doorn de navolgende meubelen: een satijnhouten ovale tafel met inlegwerk, een satijnhouten toilettafel met spiegel en lade, z.g. „poudreuse”.

Wegens groote bruikbaarheid tijdens de geringe stookmogelijkheid in het afgelopen jaar werd aan Mej. A. M. Bakker de door haar aan het Museum verkochte ijzeren kachel omstr. 1880, wederom tijdelijk afgestaan.

Uitgeleend aan tentoonstellingen en wederom teruggontvangen werden: Aan en van de tentoonstelling „Amstel-Vecht-Zaan” in het Stedelijk Museum te Amsterdam: vier prenten door H. Gerritsz, voorstellende de vier jaargetijden; B. v. d. Helst, Portret van J. Huydecoper (repliek); zilveren penning voor Agnes Block, 1700; tegeltableau, voorstellende de buitenplaats Zijdebalen; J. Cresant, Borstbeeld van David van Mollem; J. v. Maurik, Portret van David van Mollem; Papierknipsel; een Karolingisch zwaard en het model van het te Utrecht gevonden schip uit de 2e eeuw; aan en van de Kersttentoonstelling in het Panorama Mesdag te 's-Gravenhage: P. van Loon, Ziekenbezoek, tekening en Nederl. Meester omstr. 1840, Dansles.

Verkocht wegens minder belang voor het Centraal Museum werden: Bij de Firma Fred. Muller te Amsterdam de navolgende schilderijen der Romantische school: Calame, Berglandschap in Zwitserland; Didier, Landschap met buffels; Ebert, Portret van een jonge vrouw; Gudin, Zeegezicht; Guillemin, Man met viool; Hamman, Venetiaansche dame met kamenier; de Hertog, Interieur; Jacques, Landschap met kudde schapen; Kuyper (?), Winterlandschap; Lemmens, Landschap; Lies, Dame aan haar toilet; Roqueplan, Landschap bij maneschijn; Rousseau, Stilleven; St. Jean, Bloemenstilleven; Savrij, Weiland met koeien; Scheeres, Smidse; Valkenburg, Interieur van een visscherswoning; Weiland, Dame in een bosch; Spaansche school (Zurbaran toegeschr.), Hl. Theresa.

Bewaargaving:

Op verzoek van het Departement O.W.C. werden in de kelders van het Museum opgeborgen: de schilderijen H. Kuyten, Strandgezicht en H. Melgers, Schaapskooi te Elp, eigendom van het Rijksmuseum Kröller-Müller te Otterlo, en op verzoek van het Departement van Volksvoorlichting en Kunsten de navolgende acht schilderijen: H. Landman, Dorpje met kerk; J. Kroff, Weidelandschap; P. Arntzenius, Strand te Oostvoorne; S. Kramer, Winterlandschap; M. Verheus, Drie oude kruiken; G. A. Smith, Stilleven; G. van Bruggen, Molen te Ouderkerk aan de IJssel; K. van der Laan, Opkomende onweersbui, alle eigendom van genoemd Departement.

Bibliotheek.

De kunsthistorische handbibliotheek boekte de volgende aanwinsten naast een klein aantal jaarverslagen en catalogi van elders gehouden tentoonstellingen: *door schenking*: Geschiedenis van de Oud-Katholieke Kerk van Nederland, 1937, van Mgr. E. Lagerweij; G. J. Hoogewerff, Nederlandsche Kunstenaars te Rome, 1600-1725 (Uittreksels uit parochiale archieven); Studiën van het Nederlandsch Historisch Instituut te Rome, 1943, van het Departement van O.W.C.; L. A. Driessen, Aus der Geschichte der textilen Gewerbe Hollands, Overdruk uit de

Ciba-Rundschau, Basel 1943, van den schrijver; Mr. R. Houwink Hzn., Koekplanken als Volkskunst, 1944, van den schrijver; J. Stuldreher-Nienhuis, Verborgene Paradijzen, Het leven en werken van Maria Sibylla Merian, 1944, van de schrijfster; Schatten der Schilderkunst (drie reeksen), Uitgave van de Wereldbibliotheek 1944, van den uitgever; Aanwijzingen voor het beschrijven van prenten, teekeningen en kaarten door W. A. H. Crol, enz., overdruk uit het Oudheidkundig Jaarboek Serie IV, Dl. 2, 1944, van de schrijvers; H. W. Alings, Uithangteekens en Gevelsteen, Heemschut-Serie 1944, van den schrijver; Het Utrechtsche Grachtbeeld voorheen en thans, uitgave van de Vereniging „Oud Utrecht” 1923-12 Maart-1928, van de Vereniging; Dr. R. van Luttervelt, Schoonheid aan de Vecht, Heemschutserie 1944, van den schrijver; Geïllustreerde Catalogus van de schilderijen in het Museum te Antwerpen, z.j. van Jonkvrouwe Dr. C. H. de Jonge; Geïllustreerd Verslag van het Museum Boymans en het Historisch Museum der Stad Rotterdam, Jaarverslag 1941-1942-1943, van den Directeur van het Museum Boymans. *Door aankoop*: Dr. C. C. van de Graft, Agnes Block 1943; Dr. E. Neurdenbourg, Delftsch Aardewerk, Heemschutserie 1944; J. Knoef, Tusschen Rococo en Romantiek, Serie: Onbetreden gebieden der Nederlandsche Kunstgeschiedenis 1944; M. van Notten, Rombout Verhulst, Sculpteur 1624-1698, 1908; W. Vogelsang, Die Holzsulptur in den Niederlanden, Dl. II, Das Niederländische Museum zu Amsterdam 1912; S. Mak van Waay, Lexikon van Nederlandsche Schilders en Beeldhouwers 1870-1940, 1944; P. T. A. Swillens, Prentkunst in de Nederlanden-1800, 1944; W. Graadt van Roggen, Een Stichtsche Sleutelroman uit de 17e eeuw, 1944.

Bezoek.

Het aantal bezoekers van het Museum en van de tentoonstellingen liep in vergelijking met het vorige jaar door de ernstige oorlogsomstandigheden zeer terug, ook al, doordat het Museum op 7 October gesloten moest worden. In totaal werd het Museum bezocht door 10.524 bezoekers (v.j. 21.030) verdeeld als volgt: Museum 851 bezoekers van f 0,20, 68 van f 0,10, kosteloos 2.493; voor de tentoonstellingen: „Oude Kunst uit Utrechtsche Kerken en Gasthuizen” (tot 6 Maart) 1.496 van f 0,25, 450 van f 0,10; de tentoonstelling van nieuwe aanwinsten 1943 tot voorjaar 1944, en de Regionale tentoonstelling van de Nederlandsche Kultuurkamer „Beeldende en Ambachtskunst” was toegankelijk op de entreebewijzen voor het Museum. De tentoonstelling „Utrechts Oude Stadschoon” gefinancierd door de Stichting „Het Utrechtsche Monumentenfonds” (15 Juli tot 7 October) werd bezocht door 4.256 bezoekers van f 0,25, 629 van f 0,10 en 381 kosteloos.

Bovendien werden verkocht: 3 jaarkaarten (v.j. 6), 342 schoolkaarten (v.j. 584); er werden 21 vergunningen voor teekenen en kopiëren uitgereikt (v.j. 41).

Verkoop Museum- uitgaven.

Van den catalogus van het Historisch Museum werden verkocht 20 exemplaren, van den catalogus van schilderijen der Utrechtsche school 72, van den wegwijzer door het Museum 42, van het album met prentbriefkaarten 16, van de geïllustreerde beschrijving van het Poppenhuis 35, van den gids der tentoonstelling „Oude Kunst uit Utrechtsche Kerken en Gasthuizen” 796, van den catalogus van de tentoonstelling „Vroeg Middeleeuwsche Kunst” ter gelegenheid van de Willibrord-herdenking 4. — Voorts werden verkocht: photo's 158, photo-briefkaarten 121, photo-briefkaarten van het Utrechtsche Schip 141, reproducties naar Jan van Scorel's Jerusalemvaarders 52.

De Directrice van het Centraal Museum,

Jonkvrouwe Dr. C. H. DE JONGE